

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.13.SGB.0.11.00.00-610-1354
Konu : Yazılı Soru Önergesi

23 Haziran 2009

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 22/05/2009 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-13106 sayılı yazınız.

Mersin Milletvekili Mehmet ŞANDIR'a ait 7/7839 Esas No'lu yazılı soru önergesi Bakanlığımız ve ilgili birimlerince incelenmiş olup, konuya ilişkin cevabi bilgi ve değerlendirmeler ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Ömer DİNÇER
Bakan

EK : 1 yazı

MERSİN MİLLETVEKİLİ MEHMET ŞANDIR'IN 7/7839 ESAS NO'LU
YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP

Çocuk işgücü istatistikleri Türkiye İstatistik Kurumu'nun Çocuk İşgücü Anketlerinden elde edilmekte olup, Kurum tarafından 1994, 1999 ve 2006 yıllarında Çocuk İşgücü Anketi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar karşılaştırıldığında, yıllar itibariyle ekonomik işlerde çalışan çocukların oranında büyük düşüşler gözlenmektedir. 6-17 yaş grubunda 1994 yılında ekonomik işlerde çalışan çocukların oranı % 15,2 iken bu oran 1999 yılında % 10,3'e 2006 yılında ise % 5,9'a düşmüştür.

6-17 yaş grubunda bulunan 16 milyon 264 bin çocuktan % 5,9'u ekonomik bir işte çalışmakta, bir başka ifadeyle istihdam edilmektedir (958 bin kişi). Türkiye genelinde 6-17 yaş grubunda istihdam edilen çocukların % 47,7'si kentsel, % 52,3'ü kırsal yerlerde yaşamaktadır. İstihdam edilen çocukların % 66'sını erkek, % 34'ünü kız çocukları oluşturmaktadır.

6-17 yaş grubunda ekonomik işlerde çalışan çocukların % 41,1'i tarım, % 28,3'ü sanayi, % 21,4'ü ticaret ve % 9,2'si hizmet sektöründe çalışmaktadır. Erkek çocukların % 32,1'i tarım, % 29,5'i sanayi, % 27,7'si ticaret, % 10,7'si hizmet sektöründe çalışmaktadır. Kız çocukların % 58,3'ü tarım, % 26,2'si sanayi, % 9,3'ü ticaret, % 6,2'si hizmet sektöründe çalışmaktadır. Kız ve erkek çocukları için ilk sırayı tarım sektörü almaktadır. Özellikle kız çocuklarının büyük çoğunluğu tarım sektöründe çalışmaktadır. Bu oranlar kent-kır ayrımında incelendiğinde kentlerde bu dağılım değişiklik göstermekte, kırsal kesimde ise değişmemektedir. Kentlerde erkek çocukların % 43,1'i, kız çocukların ise % 55,8'i sanayi sektöründe çalışmaktadır. Kırsal kesimde erkek çocukların % 64,1'i, kız çocukların ise % 83,5'i tarım sektöründe çalışmaktadır.

Çalışan çocukların % 31,5'i bir okula devam ederken, % 68,5'i öğrenimine devam etmemektedir. Okula devam eden 6-17 yaş grubundaki çocukların % 2,2'si ekonomik bir işte çalışırken, okula devam etmeyen çocukların % 26,3'ü çalışmaktadır.

6-17 yaş grubunda ekonomik işlerde çalışan çocukların sektörel dağılımına bakıldığında ise bu çocukların % 40,9'u tarım, % 28,3'ü sanayi, % 21,4'ü ticaret, % 9,3'ünün ise hizmet sektöründe çalıştığı görülmektedir. (TÜİK, Çalışan Çocuklar 2006,2007).

Bakanlığımız, 1990'lı yılların başından bu yana konuyla ilgili yoğun faaliyetler yürütmektedir. 1992 yılında ILO ile Türk Hükümeti arasında imzalanan "Çocuk Emeginin Sona Erdirilmesi Uluslararası Programı (IPEC)" anlaşması sonrasında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü bünyesinde Çalışan Çocuklar Bölümünü oluşturmuştur.

Türkiye'de çocuk işçiliğini önlemeye yönelik çalışmalar çerçevesinde yönetim, koordinasyon ve işbirliğinin sağlanabilmesi amacıyla iki katılımcı yapı oluşturulmuştur. Bunlardan biri Ulusal Yönlendirme Komitesi diğeri ise Danışma Kurulu'dur.

Ulusal Yönlendirme Komitesi; Başta çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri olmak üzere çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik olarak ülke düzeyinde uygulanacak program ve projelerin uygunluğuna karar vermek, koordinasyon ve takibini yapmakla sorumludur. UYK, Bakanlığımız Müsteşar Yardımcısının başkanlığında, çocuk işçiliğiyle ilgili bir karar alma, çalışmaların izlenmesi ve danışma mekanizması şeklinde çalışmaktadır. Komitede Hükümet, İşçi, İşveren ve Sivil Toplum Kuruluşlarının üst düzey temsilcileri yer almaktadır. Çalışma Genel Müdürlüğü, Ulusal Yönlendirme Komitesinin sekreteryaya hizmetini yürütmektedir.

Danışma Kurulu; Çocukların eğitim, sağlık ve refahlarıyla ilgili çalışmalar yapan kamu kurum ve kuruluşlarıyla, işçi-işveren kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve araştırma enstitüleri temsilcilerinden oluşmakta ve toplantıları Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından organize edilmektedir. Danışma Kurulunun, temel amacı çocuk işçiliği konusunda yapılan

çalışmalarla ilgili olarak kurumlar arası bilgi alışverişinde bulunmak, çalışmalarını ve deneyimleri paylaşmak, çocuk işçiliğini önlemeye yönelik çözüm önerilerinde bulunmaktır.

Türkiye, bugün dünyada en yaygın kabul gören insan hakları belgelerinden birisi olan Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeyi 1990 yılında, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün temel sözleşmeleri olarak kabul edilen İstihdama Kabulde Asgari Yaşa İlişkin 138 Sayılı Sözleşmeyi 1998 yılında ve En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin 182 Sayılı Sözleşmeyi 2001 yılında onaylamıştır.

Türkiye, üye olduğu uluslararası kuruluşların çocuk işgücü konusundaki kararları ve prensipleri, ülke gerçekleri ve gereksinimleri doğrultusunda kendi yasalarını ve mevzuatını oluşturmuştur. Ülkemizde çocuk işgücüne yönelik mevzuatın yasal çerçevesini oluşturan yasalar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Anayasa,
- 4857 sayılı İş Kanunu,
- 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu,
- 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu,
- 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu,
- 2821 sayılı Sendikalar Kanunu,
- 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu,
- 1580 sayılı Belediye Kanunu,
- 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu,
- 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu
- Yasalara uygun olarak çıkartılan tüzük ve yönetmelikler.

Diğer yandan, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 182 sayılı sözleşmesinde belirtilen doğrultuda, ilgili tüm kurum ve kuruluşların katkılarıyla çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin, ortadan kaldırılmasına yönelik olarak "Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesi" hazırlanmıştır. Bu program ile çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına ilişkin faaliyetlerin, bütüncül, katılımcı ve takvimlendirilmiş bir ulusal program çerçevesinde gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Program çerçevesinde çocuk işçiliğini önlemeye yönelik temel stratejiler ve faaliyetler ile bunları uygulayacak kurum ve kuruluşlar ile sorumlulukları belirlenmiştir.

Hazırlanan bu program ile çocukların çalışma yaşamına girmesinde temel nedenleri oluşturan yoksulluğun ortadan kaldırılması, eğitimin kalitesinin ve ulaşılabilirliğinin artırılması, toplumsal bilinç ve duyarlılığın artırılması gibi geniş kapsamlı tedbirlerle başta çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri olmak üzere çocuk işçiliğinin 10 yıllık bir zaman periyodu (2005-2015 dönemini kapsamaktadır) içinde önlenmesini temel hedef olarak belirlenmiştir.

Bakanlığımız tarafından ZBPPÇ'nin uygulanmasına destek vermek üzere son yıllarda uygulanan projeler şunlardır:

1. ILO-IPEC Kapsamında "Çocuk İşçiliği Konusunda Ulusal Kapasitenin Geliştirilmesi Doğrudan Eylem projesi" (2005-2007).
2. Avrupa Birliği fonu kaynaklarından yararlanarak Uluslararası Çalışma Örgütü Türkiye Temsilciliği'nin teknik desteği ile 7 ilde (Çankırı-Kastamonu-Sinop-Ordu-Elazığ-Erzurum-Van) yürütülen "Türkiye'de Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Ortadan Kaldırılması" projesi" (2005-2007).
3. ABD Çalışma Bakanlığı-Uluslararası Çalışma Bürosu'nun mali desteğiyle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü ile Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü koordinasyonunda IMPAQ firması tarafından yürütülen

“Türkiye’de Eğitim Yoluyla Çocuk İşçiliğiyle Mücadele- (Tarladan Okula)” projesi (2004-2008). 6 ilimizde (Ankara, Gaziantep, Şanlıurfa, Elazığ, Ağrı, Mardin) uygulanmıştır.

Bakanlığımız İş Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından ILO/IPEC kapsamında yürütülen “Ankara, İzmir ve Bursa İllerinde Mobilya Sektöründe Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Sona Erdirilmesi” projesi ile Bakanlığımız koordinasyonunda farklı kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanan projeler:

1. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından ILO/IPEC kapsamında yürütülen “Adana Karataş’ta Mevsimlik Gezici ve Geçici Tarım İşlerindeki En Kötü Biçimdeki Çocuk İşçiliğinin Eğitim Yoluyla Sona Erdirilmesi ” projesi.

2. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından ILO/IPEC kapsamında yürütülen “Hedeflenmiş Onüç İlde (Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Çorum, Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Şanlıurfa) Sokakta Çalışan Çocukları Eğitime Yönlendirme” projesi.

3. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) ve Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu TÜRK-İŞ tarafından ILO/IPEC kapsamında yürütülen “Çocuk İşçiliğine Karşı Toplumsal İşbirliği “ projesi.

4. HAK İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HAK-İŞ) tarafından ILO/IPEC kapsamında Şanlıurfa’da yürütülen “Çocuk işçilerin ailelerine mesleki eğitim sağlanması suretiyle Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Ortadan Kaldırılması” projesi.

5. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından ILO/IPEC kapsamında yürütülen “Modüler Çocuk İşgücü Anketi” proje çalışmalarıdır.

Türkiye’de çocuk işçiliğini önlemeye yönelik olarak yürütülen projeler ve sorunun çözümüne getirilen yeni yaklaşımlar çocuk işçiliği ile mücadele eden diğer ülkelere örnek olabilecek boyut ve çeşitliliktedir.

Bunun en güzel örneği, 2006 yılı Haziran ayında Cenevre’de yapılan ve 189 ülkenin Çalışma Bakanlarının katıldığı ILO Genel Kurulunun özel oturumuna Çocuk işçiliği konusunda en iyi mücadele eden 3 ülkeden biri olarak ülkemizin seçilmesidir.

Çocuk işçiliğinin önlenmesi için ilgili tüm kurum, kuruluş ve sosyal tarafların katkılarıyla hazırlanan “Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesi” ne dair Başbakanlık Genelgesi hazırlanmış, Başbakanlık onayına sunulmuştur. Başbakanlık Genelgesi ile tüm ilgili kurumların görev ve sorumluluklarının yer aldığı program daha etkin olarak uygulanacaktır.

Yukarıda bahse konu “Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesi” ile çocukların çalışma yaşamına girmesinde temel nedenleri oluşturan yoksulluğun ortadan kaldırılması, eğitimin kalitesinin ve ulaşılabilirliğinin artırılması, toplumsal bilinç ve duyarlılığın artırılması gibi geniş kapsamlı tedbirlerle başta çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri olmak üzere çocuk işçiliğinin 10 yıllık bir zaman periyodu (2005-2015 dönemini kapsamaktadır) içinde önlenmesi temel hedef olarak belirlenmiştir.

